

باسمه تعالی
جمهوری اسلامی ایران
شورای عالی انقلاب فرهنگی

شماره: ۱۹۲۶۹/۱۴۰۰/دش
تاریخ: ۱۵/۱۲/۱۴۰۰
پوست:

وزارت آموزش و پرورش
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری
دانشگاه آزاد اسلامی
ستاد راهبری اجرای نقشه جامع علمی کشور
دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی

مصوبه «سیاست‌های ایجاد و ارتقاء سکوهای ملی تربیتی، آموزشی، پژوهشی، فناوری و نوآوری» که بر اساس مصوبه جلسه ۳۵۰ مورخ ۱۴۰۰/۰۹/۰۹ شورای معین، در جلسه ۸۵۲ مورخ ۱۴۰۰/۱۰/۰۷ شورای عالی انقلاب فرهنگی به تصویب رسید به شرح ذیل برای اجراء ابلاغ می‌گردد.

مقدمه

نگاهی به اسناد ملی مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی در حوزه علم و فناوری حاکی از تأکید این اسناد بر اهمیت و استقرار نظام آموزش مجازی، شبکه‌سازی پژوهشی و ایجاد زیرساخت‌های فناورانه مرتبط داشته است (پیوست ۱): بر این مبنا، ایجاد سکوی واحد برای هم‌افزایی سرمایه‌های خدمات و محتوای مجازی تربیتی، آموزشی، پژوهشی، فناوری و نوآوری و ضرورتی روشن و آشکار است (پیوست ۲). با توجه به الزامات اسناد بالا دستی شورای عالی انقلاب فرهنگی و به منظور ایجاد و ارتقاء سکوهای ملی تربیتی، آموزشی، پژوهشی، فناوری و نوآوری توسط شورای عالی انقلاب فرهنگی، مواد سیاستی ذیل پیش‌بینی می‌گردد:

ماده ۱- تعریف اصطلاحات

مفاهیم به کار رفته در این سند، مبتنی بر تعاریف زیر است:

۱. «لایه‌های شبکه»: عبارتند از زیرساخت، محتوا و خدمات. دو لایه ابزار و کاربر نیز در یک شبکه قرار دارند که به صورت مستقیم به سیاست‌های این سند مرتبط نیستند، هرچند در مورد آن‌ها الزاماتی برقرار شده است.
۲. «زیرساخت»: شامل سوئیچ‌ها، مسیریاب‌ها و مراکز داده داخلی است که اطلاعات از طریق آن‌ها مبادله می‌شود.
۳. «سکوهای ملی تربیتی، آموزشی، پژوهشی، فناوری و نوآوری»: بستری است که تعاملات میان ارائه‌دهندگان و مصرف‌کنندگان در لایه خدمات از طریق آن صورت می‌گیرد.
۴. «شبکه ملی تربیتی، آموزشی، پژوهشی، فناوری و نوآوری»: شامل ارتباطات متقابل در لایه محتوای تربیتی، آموزشی، پژوهشی، فناوری و نوآوری میان سامانه‌های مختلف است که قابلیت گزارش‌گیری و جمع‌بندی داده‌ها در سطح کلان را داراست و در چهار قلمرو ظرفیت‌سازی می‌شود: ۱) ظرفیت عمومی مشترک بین همه ذی‌نفعان، ۲) ظرفیت اختصاصی و نقطه به نقطه، برخوردار از منطق مکان‌محوری و خدمات خاص هر واحد آموزشی، ۳) ظرفیت بخش خصوصی، به عنوان تأمین‌کننده دریافت خدمات از بخش خصوصی و

ارائه خدمات به بخش خصوصی و ۴) ظرفیت همکاری‌ها، ارتباطات و به اشتراک‌گذاری‌های داخلی و بین‌المللی.

۵. «دستگاه‌های مسئول»: عبارتند از وزارت‌خانه‌های آموزش و پرورش، علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، فرهنگ و ارشاد اسلامی، معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری و دانشگاه آزاد اسلامی.

ماده ۲- اهداف کلان

توسعه عدالت تربیتی، آموزشی، پژوهشی، فناوری و نوآوری، هم‌افزایی منابع و امکانات، افزایش دسترسی همگانی به منابع علمی و فناوری برای عموم کاربران (و به طور خاص دانش‌آموزان، دانشجویان، کارکنان، معلمان و اساتید و فعالان اقتصاد دانش‌بنیان)، توسعه نظام آموزش مجازی و شبکه‌سازی نظام‌های پژوهشی و فناوری، از طریق شکل‌دهی «سکوها ملی تربیتی، آموزشی، پژوهشی، فناوری و نوآوری» مبتنی بر شبکه همگرا و هم‌افزای رقومی و با کیفیت بر بستر شبکه ملی اطلاعات.

ماده ۳- سیاست‌ها

همه دستگاه‌های مسئول، می‌بایست سیاست‌های پنج‌گانه ذیل را در اقدامات خود لحاظ نمایند:

سیاست ۱- هم‌افزایی کلیه سامانه‌ها، خدمات و محتوای تربیتی، آموزشی، پژوهشی، فناوری و نوآوری مرتبط با مأموریت دستگاه‌ها و ارائه خدمات در قالب سکوی اختصاصی دستگاه خود، به‌نحوی که علاوه بر نهادهای ذیل خود، هم‌افزایی، ائتلاف و هم‌گرایی کافی با سایر دستگاه‌های مسئول، مبتنی بر ویژگی‌های زیر برقرار گردد:

- ۱) تامین‌کننده محتوای سالم، امن و منطبق با اصول اخلاقی و ارزشی اسلام.
- ۲) به‌روز و متناسب با آخرین ظرفیت فناوری‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری جدید.
- ۳) مبتنی بر شبکه ملی اطلاعات، ذیل قواعد و مصوبات شورای عالی فضای مجازی.
- ۴) قابلیت میزبانی قالب‌های نرم‌افزاری و محتوایی رایج و پرکاربرد.
- ۵) استقلال عملکردی نسبت به سخت‌افزار و نرم‌افزار خاص.
- ۶) متعهد و دارای ضمانت‌های فناورانه و حقوقی امنیتی اعلام‌شده در خصوص صیانت از حقوق و حریم خصوصی کاربران و داده عمومی کشور.
- ۷) پویا در به‌روزرسانی، رفع نقایص و بهبودبخشی مستمر.
- ۸) قابلیت بهره‌برداری یکسان و با کیفیت در همه مناطق کشور (به لحاظ سطوح مختلف ظرفیت‌های زیرساختی موجود در مناطق).
- ۹) واجد سازوکارهای شفافیت، پشتیبانی، پاسخگویی و راهنمایی همزمان، کارآمد با دسترسی آسان در سطح عملیاتی.
- ۱۰) تحقق مکان‌محوری لایه‌های آموزشی و محتوایی یادگیری الکترونیک از طریق ویژگی پودمانگی فضای مجازی.
- ۱۱) تعبیه امکانات و قابلیت‌ها متناسب با انواع کاربران در طراحی‌ها، از جمله توجه به آسیب‌پذیری کودکان، نوجوانان، توان‌یابان جسمی، اقلیت‌ها و شهروندان غیرایرانی.
- ۱۲) تعامل نظام‌مند آموزشی و پژوهشی، فناوری و نوآوری با جهان، در چارچوب سیاست‌های دیپلماسی علم و فناوری جمهوری اسلامی ایران.

باسمه تعالی
جمهوری اسلامی ایران
شورای عالی انقلاب فرهنگی

شماره:
تاریخ:
پوست:

۱۳) از نظر اقتصادی خودگردان و به صرفه برای کاربر و مصرف کننده.

۱۴) رقابت پذیر از منظر نرم افزاری و جذابیت و واجد فضای ذخیره سازی برای کاربران.

تبصره ۱- تا زمان استقرار و بهره برداری کامل از شبکه ملی اطلاعات، از سایر زیرساخت های ملی اطلاعات موجود جهت ذخیره سازی و تبادلات استفاده خواهد شد. وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات لازم است همکاری لازم را با دستگاه های مسئول در راستای توسعه و تامین زیرساخت های لازم و در قالب بودجه های سنواتی، انجام دهد.

تبصره ۲- هم افزایی مذکور در بستر سکوی واحد، مانع از خدمات خاص دانشگاه ها، پژوهشگاه ها و شرکت های دانش بنیان و همچنین سایر مراکز آموزشی نیست و ضمن حفظ استقلال سازمانی در بستر سکوی واحد به اشتراک گذاری سازوکارهای خدماتی و محتوایی خواهند پرداخت و از هزینه های تکراری برای خرید خدمات و محتوا، پرهیز خواهد شد.

سیاست ۲- طرح تجمیع، ائتلاف و شبکه سازی سامانه های پژوهشی درون دستگاهی و بین دستگاهی بر بستر سکوی مربوطه را حداکثر تا شش ماه بعد از ابلاغ سند و با استفاده از فناوری های جدید هوشمندسازی و با لحاظ شرایط ذیل، تدوین و اجرا نموده و به بهره برداری برسانند:

۱) پرهیز از هزینه کرد چندگانه در دسترسی به سامانه های علمی بین المللی تا حد امکان.

۲) ایجاد فناوری هوش مصنوعی برای رصد محتوای علمی، فناوری و نوآوری تولید شده در داخل، با توجه به آخرین شاخصه های علم سنجی و ارزیابی فناوری و نوآوری.

۳) قابلیت تبادل اطلاعات با سامانه های علمی بین المللی.

۴) قابلیت رصد میزان کاربردی بودن پژوهش های انجام شده در داخل.

۵) قابلیت کشف تقلب های علمی.

۶) قابلیت کشف محققان و دانشگاه ها با برنامه تحقیقاتی مشابه.

سیاست ۳- با توجه به مفاد «بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی» و تاکید بر هدف گذاری استقرار تمدن نوین اسلامی و بهره مندی از سبک زندگی اسلامی، احراز عدم مغایرت و تقویت مولفه های مرتبط با اهداف و راهبردهای هفت گانه گام دوم، حمایت حداکثری انجام شود و با لحاظ شرایط ذیل، از محتوا و فرآیند تضمین کیفیت (نشان کیفیت) صیانت نمایند:

۱) رعایت ارزشهای بنیادین مندرج در اسناد شورای عالی انقلاب فرهنگی در سازوکارهای تولید محتوا و ارائه خدمات.

۲) تدوین استانداردهای لازم برای تولید و نشر محتوای آموزشی، اعم از سرفصلها، منابع و خدمات مرتبط با فرآیندهای آموزش و یادگیری، با توجه به نیازها و اهداف هر حوزه آموزشی.

۳) زمینه سازی مشارکت فعال و حداکثری استادان، مدرسان و صاحب نظران در تولید محتوای رقومی سالم، مفید و ایمن، متناسب با نیازها و اهداف هر حوزه آموزشی.

۴) ایجاد شرایط بهره گیری از نهادهای غیردولتی و شرکت های دانش بنیان فعال و صاحب صلاحیت در عرصه تولید و نشر محتوا در زیست بوم مجازی.

۵) تقویت سواد و مهارت های اینترنتی کلیه مخاطبان، اعم از کاربران مستقیم و غیرمستقیم، مرتبط با آموزش ها و اصلاح عدم توازن مهارت های بین نسلی.

باسمه تعالی
جمهوری اسلامی ایران
شورای عالی انقلاب فرهنگی

شماره:
تاریخ:
پوست:

سیاست ۴- لازم است با در نظر گرفتن ظرفیت رقابت بازار، قابلیت های فنی، کیفیت سرویس دهی، فراگیری و سرعت، کلیه خدمات از طریق موسسات یا شرکت های دانش بنیان یا واحدهای فناور مستقر در پارک های علم، فناوری و مراکز رشد تامین شود.

تبصره - جهت ایجاد فضای رقابتی و مولد، دستگاه ها نمی توانند قراردادهای انحصاری مطلق منعقد نمایند.

سیاست ۵- سازوکارهای رصد و نظارت بر محتوای تربیتی، آموزشی، پژوهشی، فناوری و نوآوری را با لحاظ شرایط زیر پیاده سازی و اجرا نمایند:

۱) رده بندی و رتبه بندی محتوا و ارائه کنندگان محتوای آموزشی با مشارکت دانش پذیران، مدرسان، والدین و کارشناسان.

۲) رده بندی و رتبه بندی موسسات آموزشی با توجه به فناوری مورد استفاده، کیفیت ارائه آموزش و رضایت دانش پذیران.

۳) بهره گیری از سازوکارهای جمع سپاری با سرعت و دقت بالا، به صورت توزیع شده و یا نیمه توزیع شده، توسط کارگزاران خصوصی متخصص و صاحب صلاحیت.

۴) تعبیه قابلیت صدور گواهی های رسمی.

۵) امکان ارائه آموزش های فرهنگی و فوق برنامه.

۶) حداکثر شبیه سازی مجازی با فضای کلاس درسی.

ماده ۴- ساختار نهادی

۱- نظارت راهبردی سیاست های فوق، برعهده «ستاد راهبری نقشه جامع علمی کشور» است.

۲- اجرای سیاست های فوق برعهده دستگاه های مسئول (موضوع بند ۵ ماده ۱) است و می بایست گزارش عملکرد خود را به صورت هوشمند و نظام مند، ظرفیت سازی و ارائه کنند. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به عنوان دستگاه هماهنگ کننده میان دستگاهی، مسئولیت هماهنگی و برگزاری جلسات آن را برعهده خواهد داشت. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری مدیریت، برنامه ریزی و پیاده سازی سیاست های فوق در حوزه آموزش عالی، پژوهش، فناوری و نوآوری را برعهده خواهد داشت. این وزارتخانه موظف است، گزارش های خود را در مقاطع زمانی مشخص به شورای عالی انقلاب فرهنگی ارائه نماید. همچنین این وزارتخانه در راستای انجام تحقیقات نیازمحور نسبت به احصاء و تعیین نیازها، ایده ها و توانمندی های کشور و یکپارچه سازی سامانه های موجود پژوهش، فناوری و نوآوری در حوزه مرتبط با نیازهای کشور، نظام ایده ها و نیازها را برنامه ریزی و پیاده سازی نماید.

۳- مدیریت، برنامه ریزی و پیاده سازی سیاست های فوق در حوزه تعلیم و تربیت عمومی برعهده وزارت آموزش و پرورش است. این وزارتخانه موظف است گزارش های خود را در مقاطع زمانی مشخص به شورای عالی انقلاب فرهنگی ارائه نماید.

۴- مدیریت، برنامه ریزی و پیاده سازی سیاست های فوق در حوزه فرهنگ و هنر برعهده وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی است. این وزارتخانه موظف است گزارش های خود را در مقاطع زمانی مشخص به شورای عالی انقلاب فرهنگی ارائه نماید.

تبصره ۱- تمامی فعالیت های مرتبط با این سند، از محل بودجه و اعتبارات سازمانی دستگاه های مسئول خواهد بود و اعتبارات مازاد، با رعایت قوانین و مقررات عمومی مربوط و مشروط به پیش بینی در بودجه سنواتی تأمین خواهد شد.

باسمه تعالی
جمهوری اسلامی ایران
شورای عالی انقلاب فرهنگی

شماره:
تاریخ:
پیوست:

تبصره ۲- تمامی دستگاه‌های مسئول می‌بایست سایر مقررات و دستورالعمل‌های اجرایی لازم برای پیاده‌سازی سیاست‌های فوق را به صورت هماهنگ، ظرف مدت حداکثر شش‌ماه و طبق روال داخلی طرح موضوعات در هیئت وزیران، جهت بررسی و تصویب به هیئت وزیران ارائه نمایند.

ماده ۵- این مصوبه مشتمل بر یک مقدمه، ۵ ماده، ۵ تبصره و الحاقات (دو پیوست) در جلسه ۸۵۲ مورخ ۱۴۰۰/۱۰/۰۷ شورای عالی انقلاب فرهنگی تصویب گردید و از تاریخ ابلاغ، لازم‌الاجرا خواهد بود.

ص مصوبات عالی/۸۵۲

سیدابراهیم رئیسی

رئیس جمهور و رئیس شورای عالی انقلاب فرهنگی

رونوشت به انضمام یک نسخه مصوبه، به:

- دستر مقام معظم رهبری (مدظله العالی)
- دستر رئیس جمهور
- مجلس شورای اسلامی
- شورای نگهبان قانون اساسی
- قوه قضائیه
- اداره کل تدوین و تنقیح قوانین و مقررات نهاد ریاست جمهوری
- دستر بازرسی ویژه رئیس جمهور
- وزارت دادگستری (برای درج در روزنامه رسمی کشور)
- دستر دبیر شورای عالی
- دستر امور شورای عالی و شورای معین
- اداره کل حقوقی و تدوین و تنقیح مقررات
- دیوان محاسبات کشور
- معاونت حقوقی ریاست جمهوری
- اداره کل روابط عمومی و امور بین الملل دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی
- و معاونت امور مجلس ریاست جمهوری، ابلاغ می‌شود

دبیرخانه مرکزی ریاست جمهوری

شماره: ۱۶۲۰۵۴

تاریخ: ۱۴۰۰/۱۲/۱۵

ساعت: ۱۰:۲۷

پیوست ۱: مستندات اسناد بالا دستی شورای عالی انقلاب فرهنگی مبنی بر ضرورت تقویت زیرساخت های لازم جهت بهره برداری بهینه از امکانات فناورانه به کلیه کاربران ذی نفع:

• «سند نقشه جامع علمی کشور»

اقدام ملی ۲۵ از راهبرد کلان ۶ «توسعه نظام آموزش الکترونیک و زیرساخت های فناوری اطلاعات و ارتباطات در حوزه آموزش عالی و آموزش و پرورش»،

اقدام ملی ۳ از راهبرد کلان ۴ «تقویت و انسجام بخشی به نظام اطلاعات علمی و فناوری کشور با مأموریت استانداردسازی و اصلاح فرآیندهای تولید، ثبت، داوری و سنجش و ایجاد بانک های اطلاعاتی یکپارچه برای رساله ها، پایان نامه ها، طرح های پژوهشی و فناوری، مقالات، مجلات و کتب علمی و اختراعات و اکتشافات پژوهشگران»،

اقدام ملی ۶ از راهبرد کلان ۱۳ «شبکه سازی مؤسسات آموزشی و پژوهشی در حوزه علوم پایه به منظور افزایش هماهنگی و همکاری و تقویت تحقیقات بین رشته ای از طریق اشتراک امکانات و تجهیزات، تقسیم کارهای پژوهشی و جذب نخبگان علمی»،

اقدام ملی ۳ از راهبرد کلان ۲ «افزایش دسترسی به منابع علمی از طریق گسترش کتابخانه های عمومی و مجازی در مناطق مختلف و حمایت از تولید و انتشار این منابع همسو با نظام علم و فناوری و نوآوری کشور».

• «سند اسلامی شدن دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی»

فصل ششم نظام آموزشی:

اقدام ۴ از راهبرد ۵ «فراهم آوردن زیرساخت ها و امکانات لازم برای بهره گیری از فناوری های نوین و پیشرفته در سطح کشور و به روزرسانی تجهیزات آزمایشگاه ها و کارگاه ها در تراز جهانی»،

اقدام ۷ از راهبرد ۱۴ «ایجاد و گسترش فضای مجازی مطلوب جهت جذب و پذیرش مجازی دانشجویان»،
اقدام ۱ از راهبرد ۱۵ «تشکیل بانک اطلاعاتی و شناسایی اشخاص حقیقی و حقوقی و ارزیابی و بررسی صلاحیت ها و بهره مندی از ظرفیت آنها در دانشگاه ها»،

فصل هفتم نظام پژوهش و فناوری:

اقدام ۴ از راهبرد ۱ «یکپارچه سازی سیاست های پژوهش و فناوری و شبکه سازی برای افزایش سهم آن در اقتدار و سرمایه های ملی»،

اقدام ۶ از راهبرد ۳ «شبکه سازی علمی و مدیریت شبکه علمی دانشمندان جهان اسلام در جهت احیای تمدن اسلامی»،

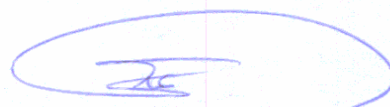
اقدام ۲ از راهبرد ۴ «تشکیل سامانه ملی مدیریت پژوهش و فناوری و تجهیزات آزمایشگاهی»،

اقدام ۴ از راهبرد ۴ «ایجاد شبکه های پژوهشی ملی، منطقه ای و بین المللی برای انتشار و تبادل دانش و فناوری متناسب با اولویت تولید دانش تمدن ایرانی اسلامی و بهره گیری از فرصت های جهانی».

• «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش»

چشم انداز مدرسه در افق چشم انداز ۱۴۰۴: «برخوردار از بهره فناوری آموزشی در سطح معیار؛ با توجه به طیف منابع و رسانه های یادگیری (شبکه ملی اطلاعات و ارتباطات)»

راهکار ۸ از ۲: «استفاده از ظرفیت برنامه های درسی، منابع آموزشی، شبکه ملی اطلاعات و ارتباطات، کتابخانه، فرصت اردوها و فعالیت های برون مدرسه به ویژه مساجد و کانون های مذهبی برای تقویت معرفت و باور به معارف الهی به ویژه اعتقاد به توحید و معاد و ولایت و انتظار با رویکرد قرآنی، روایی و عقلانی در دانش آموزان»،

راهکار ۱ از ۶: «ایجاد، توسعه و غنی‌سازی واحد اطلاعات و منابع آموزش و پرورش در سطح مدرسه (از قبیل کتابخانه، آزمایشگاه و کارگاه، شبکه ملی اطلاعات و ارتباطات)»،
راهکار ۱ از ۱۷: «توسعه ضریب نفوذ شبکه ملی اطلاعات و ارتباطات (اینترنت) در مدارس با اولویت پرکردن شکاف دیجیتالی بین مناطق آموزشی و ایجاد سازوکار مناسب برای بهره‌برداری بهینه و هوشمندانه توسط مربیان و دانش‌آموزان در چارچوب نظام معیار اسلامی»،
راهکار ۴ از ۱۷: «گسترش بهره‌برداری از ظرفیت آموزش‌های غیرحضوری و مجازی در برنامه‌های آموزشی و تربیتی ویژه معلمان، دانش‌آموزان و خانواده‌های ایرانی در خارج از کشور براساس نظام معیار اسلامی و با رعایت اصول تربیتی از طریق شبکه ملی اطلاعات و ارتباطات»،
راهکار ۳ از ۱۸: «ایجاد شبکه پژوهشی فعال و فراگیر در درون ساختار نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی با استفاده از فناوری‌های نوین و در قالب شبکه ملی اطلاعات و ارتباطات».

پیوست ۲: ضرورت ایجاد و ارتقاء سکوهای ملی تربیتی، آموزشی، پژوهشی، فناوری و نوآوری
با شیوع جهانی بیماری کووید ۱۹ (کرونا)، بخش مهمی از ساختارها و فرآیندهای علمی در دنیا و در کشور تحت تاثیر قرار گرفته‌اند و سیاست‌گذاری در جهت استقرار و تقویت سکوهای ملی، تربیتی، آموزشی، پژوهشی، فناوری و نوآوری با رویکرد همگرا، هم‌افزا و یکپارچه به مطالبه ملی مبدل شده است. کشورهای متعددی در دنیا نیز اقدام به راه‌اندازی سکوهای ملی و حتی ائتلاف‌های چند نهادی بین‌المللی نموده‌اند که از جمله آن‌ها می‌توان به ایتالیا، روسیه، چین، فنلاند، اتریش و کره جنوبی و ائتلاف ۱۴۰ نهاد آموزشی برای خدمات الکترونیک ذیل سازمان ملی یونسکو اشاره نمود. در حال حاضر سامانه‌های متعددی در نظام آموزش و پژوهش و فناوری کشور راه‌اندازی شده‌اند که در لایه محتوا و فرآیند قابلیت تبادل اطلاعات با یکدیگر را دارا نیستند و در لایه خدمات نیز به صورت یکپارچه و از طریق سامانه‌ها و سکوهای هماهنگ، هم‌گرا نشده‌اند.

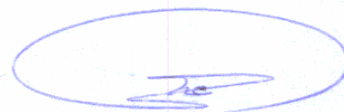
ظهور ماهیت رقمی و دیجیتال^۲ در کنار ماهیت قیاسی^۳ موجب ظهور جهان مجازی در کنار جهان فیزیکی شده است. از سوی دیگر ظهور صنعت همزمان ارتباطات، امکان همزمان ارتباط فرامحل را فراهم کرده است. پیوستن ماهیت رقمی به ظرفیت ارتباط با فرامحل، مدل‌های حکمرانی را هم در عرصه سیاسی، اقتصادی و فرهنگی و به تبع آن در نظام حکمرانی علمی تغییر داده است. بر این مبنا دانشگاه و مراکز آموزشی مکان‌محور، ظرفیت جدیدی را پیدا کرده‌اند که از آن می‌توان به دانشگاه رقمی، دانشگاه مجازی و یا داده‌مبنا تعبیر نمود. ظهور این ظرفیت جدید امکان دو فضایی شدن مراکز علمی و دانشگاهی با یک ظرفیت یکپارچه، همگرا، هم‌افزا و شبکه‌ای در فضای دوم (فضای مجازی)، در کنار امکانات جهان اول (جهانی فیزیکی) را فراهم می‌کند. نظام حکمرانی، برنامه‌ها و خدمات فضای مجازی علم و دانش از خصلت رقمی، غیرمتمرکز، همه‌جایی، شبکه‌ای و ارتباطات تعاملی همزمان برخوردار است.

در مسیر شکل‌گیری حکمرانی جدید، جهان رقمی از دو انقلاب بزرگ برخوردار بوده که مسیر خدمات الکترونیک را تغییر بنیادین داده است. در انقلاب اول اقدامات گسترده‌ای در خصوص تبدیل اطلاعات به داده صورت گرفت و در دنیای علم، منابع علمی و اطلاعات مرتبط با علم و دانش از ماهیت شیئی به ماهیت رقمی تبدیل شدند. همچنین در انقلاب دوم بسیاری از داده‌های رقمی به خدمات فراگیر الکترونیک تبدیل شدند و در نتیجه شاهد سامانه‌های الکترونیکی متنوع و متکثر هستیم. خصیصه مهم و تفاوت مهم خدمات و

^۱ Platform

^۲ Digital

^۳ Analog

باسمه تعالی
جمهوری اسلامی ایران
شورای عالی انقلاب فرهنگی

شماره:
تاریخ:
پوست:

محتوای رقمی با خدمات و محتوای مکان‌محور، شیئی و قیاسی این است که از ماهیت «فراگیر و همه‌جایی» برخوردارند و لذا به دلیل عدم تمرکز خدمات، می‌توان به صورت غیر مرکزی و همه‌جایی به تمامی کاربران خدمات ارائه داد و از همه آنها خدمات گرفت. مثلاً لازم نیست کتابهای مرجع چندین بار رقمی شوند و یا نرم‌افزهای آموزش الکترونیک، پیمایش برخط و همچنین سامانه‌های خدمات آموزشی و پژوهشی و مدیریت الکترونیک منابع کتابخانه‌ای در هر دانشگاه و مراکز آموزشی تکرار شوند.

چنین تحولاتی از منظر حکمرانی بسیار حائز اهمیت هستند و اگر نقش حاکمیت‌ها را در یک سلسله مراتب شامل سطوح مختلف تنظیم‌گری، سیاستگذاری و جهت‌دهی، برنامه‌ریزی و تصدی‌گری ترسیم کنیم؛ ماهیت انقلاب رقمی، حاکمیت‌ها را به سوی ایفای نقش بهینه با دخالت حداقلی، یعنی تنظیم‌گری و سیاستگذاری، سوق می‌دهد و آن‌هایی که نتوانند نقش خود را در این زمینه به خوبی ایفا نمایند، حذف و تضعیف خواهند شد. بسته سیاست‌های سکوه‌ای ملی تربیتی، آموزشی، پژوهشی، فناوری و نوآوری با رویکرد نقش بهینه با دخالت حداقلی حاکمیت در تصدی و برنامه‌ریزی، تدوین شده است.